СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 218. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 18. вересня, 1924. VOL. XXXII. No. 218. Jersey City, N. J., Thursday, September 18, 1924. THREE CENTS

Вибух в копальни засипує пів сотки майнерів.

КЕМЕРЕР, Вайоминг, 16. вересня. — В копальні вугля ч. 5. спілки Кемерер Ковл Ко. у Саблет, маленькій майнерській оселі, що лежить 7 миль звідси, наступив нині коло 11. години рано страшний вибух ґазів.

В часі вибуху було в копальни 47 робітників, і вибух захопив їх усіх. Лишень 12 удалося вирватися зі закопу; вони росповідають про огонь під землею, через який ледво чи вдасться вратувати засипаних.

Заряд копальні та майнери почали сейчас ратункову акцію. Досі добули 3 тіла, звуглені до непізнання.

КУЛИДЖ НЕВДОВОЛЕНИЙ СВОЇМ МІНІСТРОМ.

ВАШИНГТОН, 16. вересня. — Президент Кулидж відкликав з Каліфорнії секретаря (міністра) фльоти Вилбера, бо той шкодив там його кандидатурі своїми промовами, в яких він висьмівав виконування прогибіційного закона та нападав на Японців.

Президент Кулидж стоїть на становищи, що йому богато говорити в кампанії не прийдеться. Він є того погляду, що мовчанка ще нікому не пошкодила.

ДЕМОКРАТИ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ПРОТИ КУЛИДЖА.

ВАШИНГТОН, 16. вересня. — Демократичний національний комітет видав заяву, в котрій закидає Кулиджови, що він свого часу подав до ґазет як свою розмову з ґазетярами заяву, написану йому товариством фабрикантів.

Дейвис далі обїздить стейт Мисури. Від витання з виборцями його стала боліти рука, і він носить її тепер на перевязці.

ВИСКОНСЬКІ РЕПУБЛИКАНЦІ ЗА ЛА ФОЛЕТОМ.

МЕДИСОН, Висконсин, 16. вересня. — Стейтова конвенція републиканської партії постановила попирати президіяльну кандидатуру Ла Фолета та приняти його лісту електорів.

Френк Волш, бувший голова военної діточої ради, виголосив в Ню Йорку промову за кандидатурою Ла Фолета, в котрій критикував кандидатури Дейвиса й Кулиджа як кандидатури ворогів робітників та фармерів. Він звертався головно проти Дейвиса та його обіцянок, кажучи, що Дейвис, щоби дістати голос виборця, готов перед виборами кождому обіцяти, що лишень той забажає. Бесідник пригадував, що Вілієм Браен, котрий тепер так хвалить Дейвиса, коли на сьогорічній демократичній конвенції попирав кандидатуру Мекаду, виголосив промову, в котрій називав Дейвиса служкою банкира Морґана.

ПЕРЕДВИБОРЧІ ТОРГИ И ПОГРОЗИ.

НЮ ЙОРК, 16. вересня. — Національна Орґанізація для Піднесення Муринської Раси віднеслася до републиканської партії та президента Кулиджа зі загрозою, що як президент Кулидж, яко кандидат републиканської партії не виступить з виразним осудом Ку Клакс-Клена та його протирасової аґітації, то Мурини зірвуть зі своєю „історичною вірностю" для републиканської партії.

МУРИНИ НЕ ХОЧУТЬ ДАРУНКУ ВІД КЛЕНА.

ҐЕЙЛСБЕРҐ, Илинойс, 16. вересня. — Підчас зборів місцевої муринської методиської громади, які радилися над будовою своєї церкви, увійшла на збори громадка членів Ку-Клакс-Клена убрані в білі простирала, але без звичайних каптурів на голові, її провідник вручив муринському проповідникови чек на 65 долярів.

Уряд муринської церкви відослав на другий день чек назад, заявляючи, що церковна громада не може приняти дару з таких рук.

БОРОТЬБА ПРОТИ КЛЕНА В БОФАЛО.

БОФАЛО, Ню Йорк, 16. вересня. — Слідство над діяльностю Ку-Клакс-Клена ведеться далі. Судови вдалося вже дістати імена 4,000 членів орґанізації. В сьому числі найшлося 2 протестантських проповідників. Адвокати Клена завзято побивалися проти відкривання імен членів орґанізації.

ОБЖАЛОВУЮТЬ УРЯД ЗА ПРОВОЛІКАННЄ СУДОВОЇ РОСПРАВИ ЗА НАДУЖИТТЯ.

ВАШИНГТОН, 16. вересня. — Демократичні провідники закидують републиканському урядови, що він навмисно проволікає роспочинаннє росправи проти Чарлза Форбса, полковника американської армії, що був головою урядового бюра ветеранів і там мав допуститися цілого ряду поважних надужить.

Ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) Стови заявляє, що федеральна прокураторія готова вже почицати роспраку, та що вона почнеться в жовтни перед федеральним судом в Шикаґо.

ЗНОВА ВИТЯГАЮТЬ ПЕРЕСТАРІЛІ НЕДІЛЬНІ ЗАКОНИ.

Стейтовий суд в Джерзи Ситі розглянув поліційні донесення проти людий, що нарушували недільні („сині") закони, та прийшов до переконання, що проти всіх тих людий повинно роспочатися судове доходження.

Сих людий є 8,000.

ІТАЛІЙСЬКІ ПАРТІЙНІ СВАРКИ ПЕРЕНЕСЕНІ НА АМЕРИКАНСЬКИЙ ҐРУНТ.

НЮ ЙОРК, 16. вересня. — Перед нюйорською оперою відбулася нині велика демонстрація італійських імігрантів. Демонстрація була звернена проти італійського летуна, якого демонстранти посуджують за прихильність до фашистського уряду в Італії. Демонстранти самого летуна не досягнули, бо поліція в час їх розігнала. Демонстранти вдоволилися тим, що обкидали будинок [illegible] („томейтами").

СТРАЙК ГОРІВЧАНИХ РОБІТНИКІВ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 16. вересня. — Робітники горалень в сій околиці вийшли на страйк, щоби піднести свою робітничу заплату.

З донесення суспільність довідується, що в Америці виробляється ще богато горівки та що в сьому промислі ще працює богато робітників.

БРАЗИЛІЙСЬКЕ ПОВСТАННЄ.

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 16. вересня. — Бразилійські революціонери добули да річні порти, а саме порт Ґваяра та Мендес, що лежуть на горішнім бігу ріки Парани. Розбиті федеральні жовніри втікають через границю в Арґентину.

СТРАШНИЙ УЧИНОК БАТЬКА.

ЛАПОРТ, Індіяна, 16. вересня. — Джан Кук, 46-літний мущина, постріляв небезпечно власну 8-літну дочку Еву, бо його жінка не виховувала її як слід. Він приїхав домів з роботи на свята в „день праці", не бувши дома 4 місяці. Закидуючи жінці зле вихованнє дитини, він взяв дочку на руки і так її держачи на лівій руці, правою виняв револьвер і стрілив до дитини. Куля попала в ліве легке, але минула серце. Він мав намір забити себе, але йому не стало на се відваги. Він відставив дитину до шпиталю, де вона бореться зі смертю, а самий віддався в руки суду.

КАНАДІЙЦІ ВЕРТАЮТЬСЯ.

Протягом чотирьох місяців, квітня, травня, червня і липня с. р. приїхало до Канади 64,023 імігрантів. В тім самім часі вернулося до Канади із Злучених Держав 18, 870 Канадійців.

БУВШИЙ ПРЕМІЄР КАНАДИ ПРОТИ ТЕПЕРІШНЬОГО

В Труно, Н. С., промовляв 1. вересня на пікніку бувший премієр Канади Артур Міен, теперішний провідник опозиції в парляменті. Міен ганив правительство Кінґа, за брак добробуту в Канаді і за те, що сотки тисяч Канадійців еміґрують до „чужих країв". Хвалився також своєю боротьбою проти привернення боротьбою постанов умови Кровс Нест Песс, вказуючи на те, що як західна Канада дістане дешевші оплати за перевіз то впаде більший тягар на провінції Східної Канади.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ В ЧИСЛАХ.

Після обчислень останнього світового конґресу комуністів їхня партія має членів: в Росії 244.466 і 209,753 кандидатів, на Україні 39.177 членів і 37.556 кандидатів, на Білоруси 6.433 — 3.605 канд., в Вірменії 1.875 — 2.422. В Німеччині мають комуністи 350 000, у Франції 50.000. Італії 12.000, Чехословаччині 130.000, Англії 3000. В инших краях світа числа ті ще менше імпонуючі.

ДРУЖНА ПЕРЕПИСКА.

Ґенерал Сікорскі вислав до Парижа полковника Каспшицкого з листами до французького міністра війни ґен. Нолле і маршала Фоша. В листах нагадує Сікорскі Французам їх зобовязання в справі взаїмної допомоги та ґаранційного пакту, відносно забезпечення границь Польщі і Франції.

ІСЛЯНДІЯ ЗАМИКАЄ СЕБЕ НА ДВА РОКИ.

Ісляндський сойм заборонив на два роки довіз всяких річий з чужих країв. Ісляндія є остров положений недалеко на півночі на Атлянтійському океані. Сей остров дуже убогий в ростинність і в другі природні багацтва. Головним жерелом його доходів є риболовство. Заборона всякого імпорту через два роки означає що Ісляндія буде обходотись без сукна і готового одіння, без черевиків, мила меблів, образів, автомобілів, хліба, масла, сира, села, мяса яець, овочів і всього іншого, що у нас предметом щоденного ужитку. Ціль заборона економічна. Сойм бажає призвичаїти населення Ісляндії щоб воно само заспокоювало свої потреби і попри се піднесло вартість ісляндських гроший.

МАЛЕНЬКА РЕФЛЄКСІЯ.

Звідомлення української ґімназії в Коломиї за 1923-24 рік вийшло... в польській мові тоді, коли також звідомлення в Берегові, остої мадяризації надруковане українською мовою.

ДОБРЕ ПОГОСТИЛИ.

На весілля до кревних в Стє-Румуни і дві Румунки. По дорозі напали на них бандити і зовсім обрабували. Бандитів зловлено, і показалося, що один з них судовий урядник, а другий комісар поліції!

ВОЙЦЄХОВСЬКИЙ НЕ ІДЕ ДО ЧОРТКОВА.

Діло пише:

Приїзд президента польської републики у східні повіти Галичини відкликаний. Як нас інформують з вірподостойного джерела Войцеховскі покинув свій замір відвідати східні повіти Галичини з нагоди свойого приїзду на „тарґі всходнє", а то мабуть з огляду на становище українського населення яке в усіх повітах відмовилося від святочного витання.

ПРЕЗВИТЕРІЯНСЬКА ЦЕРКВА СЕРЕД УКРАЇНЦІВ.

Канад. Укр. Голос пише:

В Вінніпеґу сідбулась конференція провідників методиської та презвитеріянської церкви в справі злуки тих церков. На окремім мітінґу презвитерії реферував др. Тордо Фрейаер про українське питаннє, звертаючи увагу, що тепер остало вже тільки чотири місця де сей нарід має богослуження, а се несповна одна третина менше ніж кілька літ тому. Референт приписав се двом причинам: діяльности Міжнародного Товариства Дослідників Біблії і повстанню ріжних малих сект. Після реферату обговорювано ріжні способи, як позискати Українців і якої літератури для них добувати. Остаточно порішено, що др. Кормі і др. Робертсон поїдуть до Торонто яко комісія від виннипеґської презвитерії і предложать погляди зборів перед радою домашніх місий.

ХОТЯТЬ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ.

Канад. Українець пише:

Домініяльне правительство зачало вже робити приготовання до нової іміґраційної кампанії. Воно вислало кількох офіціяльних представників до Европи для провірення чи находяться там в більшій скількости люди, що мали би охоту зі своїми родинами переїхати до Канади і закупити фармерські землі. Одним з таких офіціяльних делеґатів канадійського правительства є відомий виннипеґський адвокат Йосиф Дик, висланнє його на західно-українські землі є найкрасшим доказом, що канадійське правительство, помимо всіх злобних наклепів не забуло ще ролі, яку відограли при будованню навочасної Канади українські піонірн.

МЕШКАННЄ У ВІДНІ

Заряд громади у Відні рішив вибудувати протягом слідуючого року 10.000 нових помешкань.

Комітет Ліґи Народів приняв тимчасовий начерк пляну мира

ЖЕНИВА, 16. вересня. — Комітет Ліґи Народів, що виробляє плян розоруження европейських держав, приняв уже перший начерк сього пляну.

В його основу положено пляни Американців, предложені на версайській конференції, та пляни Мекдоналда й Еріота. Після сього пляну всі держави малиби звернутися проти напасника. За напасника має вважатися та держава, яка не захоче віддати мировому судови спірної справи.

ПОВСТАННЄ ПРОТИ МОСКВИ НА КРИМУ.

БЕРЛІН 16. вересня. — Революційний рух проти Москви посувається зі сходу на захід. Послідними днями прийшли вістки до Константинополя, що на Криму вибухли поважні заворушення проти московського уряду. Революція мала обхопити міста Севастополь на Криму та місто Одесу на Україні.

Притокою до заворушень в Одесі мала бути висилка збіжа за границю. Населеннє обурене, що тоді, як воно голодує, большевицькі комісарі шлють пшеницю на заграничні торги. Населеннє міста Севастополя зажадало від уряду прибільшення паїв, а коли комісарі відкинули домаганнє, обурена товпа напала на склади кооператив та магазини уряду. Жовніри, стоячі ґарнізоном у місті, прогнали товпу вистрілами. Ціле місто стережуть скріплені залоги.

В місяцю липни й серпни комуністичний уряд вивіз пшениці коло 9 міліонів пудів (по 36 американських фунтів кождий).

АНҐЛІЙСЬКА ОЦІНКА ГРУЗИНСЬКОГО ПОВСТАННЯ.

ЛОНДОН, 16. вересня. — Після вісток, одержаних урядом про повстаннє грузинського населення проти російського уряду в Москві, можна вносити, що московському урядови скоро вдасться здушити се повстання, хиба що Туреччина виступить в обороні Грузинів.

Се однак анґлійський уряд уважає неймовірним, хоча Мустафа Кемаль находиться зі своєю армією близько російської границі за Кавказом та слідкує пильно події в Грузії.

НАКЛАДАЮТЬ ПОДАТОК НА ВІДВІДУЮЧИХ МОСКВУ.

МОСКВА, 16. вересня. — Большевицький уряд наложив на всіх відвідуючих Москву податок в сумі 50 до 150 долярів.

В той спосіб комуністичний уряд думає запобігти перелюдненню своєї столиці відвідуючими гістьми.

НІМЕЧЧИНА ЗРОБИЛА АМЕРИКАНСЬКИМ НАФТЯРАМ ШКОДИ НА 10 МІЛІОНІВ.

БУКАРЕШТ, Ромунія, 16. вересня. — Представники американської нафтової спілки Стендарт Ойл Ко. вели довшу оцінку шкод, які зробила була Німеччина в маєтках сеї компанії в Ромунії підчас окупації краю в послідній війні. Шкоду оцінено на 10 міліонів долярів.

Звороту сеї шкоди буде підприємство побиватися в Німеччині.

ПАСИФІЗМ СЕРЕД НІМЕЦЬКИХ КНЯЗІВ.

БЕРЛІН, 16. вересня. — Німецькі ґазети підносять пацифістичну (миролюбиву) промову саксонського князя Макса яко доказ, що й серед королівських родів Німеччини починає вже ширитися розуміннє війни як нещастя для людства.

Макс говорив: „Війна се безрозумна й крайно глупа річ, якої потреби ніхто не може доказати".

ПОЧТА ДОЇХАЛА З АМЕРИКИ ДО ЛОНДОНУ ЗА 6 ДНІВ.

ЛОНДОН,16. вересня. — Листи, віддані на почту в Ню Йорку перед 6. годиною рано послідної середи, розношено нині по Анґлії та Шкотії. Небувалий осяг в скорости почтової служби добуто завдяки скорої їзди почтового корабля Мавретанії.

ЯК ДРУГІ ЦЕРКВИ ЗАЙМАЮТЬСЯ СТАРИМ КРАЄМ.

СТОКГОЛЬМ, 16. вересня. — Шведські лютерани радилися на своїм конґресі, якби зібрати в одну цілість свої церкви в Швеції й Америці. На конґресі було богато делеґатів з Америки.

МІНІСТРОВИ ПОДОБАЛИСЯ ВБИЙНИКИ.

БЕРЛІН, 16. вересня. — Данський міністер Стайнке відвідував державні вязниці Данії і опісля розмовляючи з німецькими ґазетярами про свої відвідини, говорив, що найбільше з усіх подобалися йому вбийники, бо се переважно люди, які стали злочинцями під впливом наглого припливу чувства, а які щиро жалують своїх учинків.

ПРОТИ ОБІЦЯНКИ ПОСЛУХУ.

ЛОНДОН, 16. вересня.— Слова подружої обіцянки послушенства, яке дає жінка, знова стали предметом горячої суспільної дебати.

Орґанізація, що зветься Ліґа Борючоїся Церкви, заявилася за знесеннєм сеї присяги. Вона бачить в ній пережиток 16-ого віку. Вона виходить зі заложення, що жінка є невільницею мужа. На думку сеї орґанізації знесеннє сеї формули малоби навіть вплив на зменшеннє розводів.

Консервативні круги анґліканської церкви виступають проти сьої новини.

З КИТАЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

ШАНГГАЙ, 17. вересня. — Довкола міста неласі заваята цілонічна канонада.

Наступаючі на місто війська острілювали місто з трох сторін. На півночи ведуться теж бої пізноти.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОГРОМИ І БОЛЬШЕВИКИ НА УКРАЇНІ.

Нюйорський дневник Таймс помістив 16-ого с. м. власну депешу з Москви під датою 14-ого с. м., в якій м. і. сказано:

Російське советське правительство зорганізувало ріжні народности в малі держави (стейти), котрі, хотяй мають місцеву автономію, залежать від Москви у справах війни, закордонних справ, скарбу і робітничого законодавства.

В сьому пляні полишено лише Жидів, яких є в Росії 6,000,000, а які жиють головно на Україні і Білоруси, ізза того, що давні царські уряди забороняли їм жити в Московщині.

Вони найбільше потерпіли підчас громадянських воен на Україні і Білоруси. На Україні було вчасі тих воен 18 правительств, які ширили ненависть проти Жидів.

Обчислення „українського" правительства виказали, що на Україні було 1,235 проти-жидівських погромів, в яких убито 79,000 осіб, 500,000 прогнано з їх хат, а 200,000 дітий осирочено. Деякі жидівські місточка на Україні зметено з лиця землі.

Закінчення громадянської війни на Україні принесло Жидам особисте безпеченство, але через упадок торговлі, вони попали в біду і тепер 75% українських Жидів не може заробити на хліб.

Тому тепер українське і білоруське правительство постановило призначити вільні землі для Жидів на оселі.

• • •

Ся телеграма вимагає кількох пояснень, які отсе подамо:

1. — Відома річ, що російське большевицьке правительство „дало" „народностям" (Українці, Білорусини, Грузини, Вірмени, Татари— се тільки „національности", а лиш одні Москалі се „державний народ"!..) „місцеву автономію", але піддало їх під Москву у справах державних. Треба пригадати лише, що наперед Москва напала на сі „національности"; позбавила їх державної самостійности; переняла державність у свої руки, а їх самих оставила як і були за царів НЕДЕЖАВНИМИ або ПОНЕВОЛЕНИМИ національностями з „льокальною автономією" перед лицем суверенного державного народу московського.

„Конституція" С. С. С. Р. (союза соціялістичних советських „републик") „дозволяє" „републикам" виступити із союза, але коли тепер Грузія й Азербайджан хотіли виступити, так се виступлення Москва, як і бувало за царів, затопила в морі людської крови.

2.— Щодо Жидів то правда, що вони не „дістали" навіть тої льокальної автономії, але се не можливе, бо вони жиють розкинені по містах. Та вони там, де жиють, мають льокальну автономію, а се-ж на ділі уся суть тої льокальної автономії, бо поза нею іншої нема на Україні. Влада в Харкові, або в Минску (столиці Білоруси) се тільки філія московської влади і таксамо в руках Москалів і змосковщених Жидів.

3. — Що 75% Жидів не може заробити на хліб, то може і правда. А се значило-б, що 25% Жидів, або півтора міліона, захопило у свої руки комісарські джаби і непманський бизнес і не хотять з рештою Жидів поділитись. Безперечно, що се несправедливість, бо всім належиться право життя. Можна Жидам дати і землі, тільки чому лише на Україні і на Білоруси, ПО ДАВНЬОМУ ПРИПИСУ РОСІЙСЬКИХ ЦАРІВ а чомуб теж не дати їм і в Московщині, де безмірно більше вільних земель аніж на Україні.

4. — Неправдою є, що українські правительства ширили ненависть до Жидів. Ані правительство Центральної Ради ані Директорії не ширило ненависти до Жидів. Ненависть ширили царські уряди і Москалі, які підбурювали маси до погромів. Але тих погромів не було би стільки, якби московські большевики не були нападали на Україну, ідучи за заповітом російських царів про збиранне „русских" земель. Се стверджують не тільки Українці але і Жиди, не задурені большевизмом.

5. — Ліком на все те не є ані не буде творенне штучних Палестин на Україні і на Білоруси, але — ОПОРОЖНЕННЄ УКРАЇНИ І БІЛОРУСИ З МОСКОВСЬКИХ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ОКУПАЦІЙНИХ ВІЙСК. У вільній Україні і Білоруси буде лекше і красше жити не тільки Українцям і Білорусинам але й Жидам і всім іншим національним меньшостям, яким Україна не перечила і не перечить прав до вільности і життя.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА СПРАВА.

ПЕРЕГОВОРИ З ПОЛЯКАМИ. —ЧИ ПЕРЕД КОМПРОМІСОМ?

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Справа українського університету в Галичині вступила в нову — та не знати, чи більш щасливу — фазу свого розвитку.

Краеві часописи вже принесли цілу низку статей і заміток про новий зворот у цій справі. Та, з одного боку, польська цензура більшу частину тих статей і заміток сконфіскувала, так що на цій основі трудно скласти собі ясне поняття, як у дійсности стоїть справа. З другого боку, край ще й не має всіх дотичних інформацій, бо туди ще не дійшли відомости про наради українських професорів, які відбулись у днях 27.—31. серпня у Празі.

На основі неповних краевих і більш повних празьких інформацій можемо подати слідуючий звіт про ту нову фазу, в яку нині вступила університетська справа.

Місія дра Р. Смаль-Стоцького.

Бувший повірений у справах УНР у Німеччині др. Роман Смаль-Стоцький, син заслуженого професора Степана Смаль-Стоцького, по розвязанні берлінського українського посольства перебував короткий час у Празі, а потім поїхав до Лондону, як ступендіянт президента Масарика.

У Лондоні др. Смаль-Стоцький зблизився з професорськими кругами, що стоять близько до Славянського Інституту при лондонськім університеті. На тім інституті, як відомо, викладають Москалі, Серби, Чехи а також Поляки. Дрови Стоцькому пощастило виборoти там місце й для українських викладів, а рівночасно він умістив кілька інформаційних статей про Україну в органі Славянського Інституту „The Slavonic Review".

Стрічаючись в Інституті з з польськими професорами, др. Стоцький не поривав звязків з польськими дипльоматичними кругами, з якими він добре запізнався підчас своеї дипльоматичними роботи в Берліні.

У розмовах з дром Стоцьким польські професори й дипльомати нераз порушували справу українського університету в Галичині. Зокрема до цеї справи нераз повертався польський амбасадор у Лондоні **Скирмунт,** який рівночасно є також заступником Польщі при Союзі Народів.

Згодом др. Стоцький переїхав до Парижа. Стрічаючись тут з польськими професорами й дипльоматами, він зн ла почув од них заяви, що Польща готова залагодити справу українського університету, лише „не має, з ким балакати".

Нарешті, дрови Стоцькому була зроблена формальна пропозиція: взяти на себе посередництво в цій справі. Він згодився й поїхав до Праги, щоб засягнути опінії тутешніх українських професорів. Останні віднеслись прихильно до місії дра Стоцького. Тоді др. Стоцький поїхав до Варшави, мав там побачення з польським міністром освіти Міклашевським, а потім поїхав доЛьвова, щоб переговорити з краевими українськими професорами. Ці переговори випали також позитивно, й тоді була скликана у Празі нарада, про яку мова буде низче.

Празька нарада.

Нарада українських професорів відбулась у Празі в днях 27.—31. серпня. Провадив нарадами дотеперішній ректор українського університету **проф. Іван Горбачевський.** Для участи в нарадах приїхали зі Львова голова Наукового Товариства ім. Шевченка **проф. Кирило Студинський** та ректор українського тайного університету у Львові **проф. Микола Чайківський.** З празьких професорів і доцентів взяли участь **проф. Степан Смаль-Стоцький, проф. Олександер Колесса, проф. Станислав Дністрянський, проф. Степан Рудницький і др. Роман Смаль-Стоцький.**

По скінченні нарад видано оголошення в пресі слідуючий офіціяльний

Комунікат:

„Уважаючи своїм обовязком у дуже тяжкому культурно-науковому положенні українського народу в Польщі всіма силами причинитися до організації культурно - наукового осередку в виді українського університету на українській території, після вислухання звідомлення уповноваженого посередника дра Романа Смаль-Стоцького, а також інформацій проф. дра Кирила Студинського, підписані професори та доценти бувших державних університетів перевели на засіданнях 27, 28, 29, і 31. серпня 1924 р. основну дискусію, ствердили, що вони є покликані забрати голосу у цій культурно-науковій справі, і ухвалили:

1. Заявити готовість передачи урядом з наукового боку свою думку про заснованне українського університету, як що він буде мати осідок на українській території.

2. Подякувати п. дрови Р. Смаль-Стоцькому за його щире та корисне посередництво.

3. Дати повновласть проф. дрови Кирилови Студинському, як замешкалому в краю, до дальшої виміни думок, а дра Романа Смаль-Стоцького просити і на дальше посередничати.

Прага, дня 31. серпня, 1924.

І. Горбачевський.
Ст. Смаль-Стоцький.
О. Колесса.
К. Студинський.
Ст. Дністрянський.
Ст. Рудницький. —

До Варшави.

Того самого дня, як скінчилась празька нарада, проф. Кирило Студинський і др. Роман Смаль-Стоцький виїхали до Варшави.

Заява „ЦЕСУС-а".

В останній день празьких нарад до ректора українського тайного університету у Львові проф. Миколи Чайківського прибула делеґація Центрального Союза Українського Студентства й зложила на його руки слідуючу писану заяву:

„З приводу численних статей в останніх числах української преси в справі українського університету на західних землях України та на підставі одержаних Президентом ЦЕСУС-а від Вас дня 30. сего серпня інформацій про сучасний стан Укр. Вис. Шкіл у Львові, Управа ЦЕСУС-а, йдучи шляхом резолюцій II. зїзду українського студентства в Подєбрадах іменем 4000 зорганізованого українського студентства цим заявляє:

1. Українське студентство визнає У. В. Ш. у Львові і факт їх істнування на нелеґальному положенні супроти польської влади: а) одним з головних моментів реалізування ідеї боротьби за національне й соціяльне визволення української нації, б) природним завершенням системи будівництва української школи, незалежної від розкладових впливів ворожої українській нації культури та в) живим протестом проти потоптання польською владою елементарних прав людини на свобідне заспокоєнне своїх культурних і наукових потреб.

2. Українське студентство вважає **абсолютно недопустимим** робленне з боку тих чи инших груп українського громадянства кроків у справах У. В. Ш. на західних землях України які б (кроки) метою своею мали **осягненне порозуміння, збудованого на компромісах,** з окупаційною польською владою, як рівно ж веденне переговорів окремими особами без загального порозуміння в цих справах. Такі кроки українське студентство вважатиме **змаганнем загального національного фронту** в боротьбі проти окупаційного польського режиму, — а з окрема визнає недопустимим вирішуванне справ У. В. Ш. без участи представників українського студентства.

3. У звязку з тяжким положеннем У. В. Ш. під зглядом їх наукової видатности, яка змаліла головно через поступок більшої части професорського збору У. В. Ш., що без ніякого протесту повинувались заборoні польської шкільної влади викладати на У. В. Ш., залишаючи на віх дальшу працю, й не виконала свого приречення подбати про заступників на свої місця, українське студентство взиває: а) всіх бувших професорів У. В. Ш. повернути назад до виконання професорських обовязків і б) українські наукові сили на еміграції, а переважно при українськім університеті у Празі, не вповні необхідно згаданої інституції, обняти катедри на У. В. Ш., узгляднюючи в першу чергу потреби фільозофічного факультету українського університету у Львові. Українське студентство визнає доцільним поіменно покликати професорів: О. Колессу, Ст. Рудницького, Ст. Дністрянського, Б. Лепкого, С. Томашівського, З. Кузелю та І. Мірчука.

З належною пошаною:

За Управу ЦЕСУС-а

Президент М. Масюкевич

Секретар П. Голубович.

НАШІ РОЗМОВИ.

Вже з наведеної заяви ЦЕСУС-а можна побачити, що університетська акція, започаткована дром Стоцьким і підтримана видатнійшими представниками української професури, неоднаково оцінюється в ріжних кругах українського суспільства.

Ще більше підкреслюють цю розбіжність думок останні вісти з краю. Лист голови „Профоруса" до президента ЦЕСУС-а повідомляє про **різко-неґативне відношенне цілого краевого студентства** до всяких сепаратних переговорів з Поляками в університетській справі. Вступна стаття в перемиськім „Громадськім Голосі" так саме **з. осудом** ставиться до переговорів (стаття була в цілости сконфіскована, але у Празі зміст її відомий) У „Новім Часі" проскочила крізь цензурне сито **різка замітка** на цю тему. Умірковане „Діло" також висловилось скептично в цій справі (стаття „Оріґінальна помисловість", наполовину сконфіскована).

Настрій в українськім суспільстві, на загал беручи, панує **нервовий і трівожний.** Студенти нарікають на те, що їх не допущено до участи в нарадах. На те саме нарікають деякі придніпрянські й професорські круги. Зазначається, що університетська справа не є справою тільки „професорів та доцентів бувших державних університетів", а справою **цілої нації.**

Бажаючи хоч трохи розвіяти цю трівогу, а передусім дбаючи про те, щоб ся трівога не перенеслась до Америки й щоб справа предстала перед американським читачем у можливо яснім і виразнім світлі, ми перевели низку розмов з найбільш заінтересованими в цій справі особами.

Ось вислід цих розмов.

Др. Роман Смаль-Стоцький на низку наших запитань відповів:

— Нашим обовязком є говорити, коли нас запрошують до переговорів. Коли цього не зробимо то Поляки зможуть покликуватись перед цілим світом, що вони хотіли пійти на всякі уступки, але Українці не схотіли. Цього атута ми не повинні Полякам давати.

Нервозність українського суспільства я собі пояснюю тим, що це „краківський вітряк" всіх так стрівожив. Але це тільки вітряк. Краківська комбінація ніколи нами не дебатувалась, як можливість. Але такою самою неможливостю є львівська комбінація.

Ми стоїмо на засаді, що університет мусить бути на українській території, із цеї засади не зійдемо. Найбільше шансів має **Станиславів.**.

Не зважаючи на свою ролю посередника, я особисто є письменником. Я не сподіваюсь од Поляків, щоб вони робили українську політику. На те вони й Поляки, щоб робити польську політику. Але це не підстава, щоб ми вирікались всяких переговорів з ними.

Микола Масюкевич.

—Ми проти всяких переговорів, бо питанне для нас стоїть так:**або ми сила — або ми ніщо.** Коли ми сила, то вибoремо своє право в бою, коли ж ми ніщо, то Поляків не одуримо, а вони нас одурять.

Стати на шлях компромісу ми ще не можемо, й тому, що ми — студенти, молодь. Хоч віком ми вже й не такі юнаки, хоч за кожним з нас є роки війни, таборів, повстань, — а всеж ми репрезентуємо молоде покоління. Щож це буде, коли ми вже нині зробимось лицярями компромісу?.. Якіж тоді виробляться з нас безхарактерні люде літ через десять, пятнайцять?..

Гімназіяльну латину ми вже встигли призабути Та одне памятаємо твердо: „Timeo Danaos et dona ferentes" — Боюсь Данайців, навіть коли вини дарунки приносять...

На цім стоїмо твердо і з цього не зійдемо.

• • •

Всі інші розмови вповні вичерпуються двома наведеними. Представники, професори, більш-менш повторюють те, що сказав нам др. Стоцький, а представники студенство та опозиційного грамадянства — сказане студ. Масюкевичем.

Як бачимо два світогляди й дві тактики різко стали тут одне проти другого. За одним світоглядом й тактикою стають авторитетні й заслужені імена проф. Горбачевського, проф. Смаль-Стоцького, проф. Студинського та й інших. За другим — чотири тисячі організованого українського студентства.

Сумно, що до такої острої розбіжности думок і настроїв дійшло.

Прага, 1. вересня 1924.

Радянин.

ПОЛЬСЬКА РОБОТА НА ВОЛИНІ.

Рівенський повітовий соймик зложився такий, якого і треба для тих завдань, які положили собі в обовязок Поляки на наших землях. Дарма що закон забороняє бути членом соймику урядникам адміністрації, в соймику є членами 1 бурмістр, аж 5 війтів і 5 лавників. Всі вони є під владою старости „пшеводнічонцего" соймику, а на 32 членів соймику є поважною силою, якой „пшеводнічонци орудує після вподоби. Рівенський соймик відзначається безграничним польським патріотизмом, який на наших землях з правила кінчиться там, де начинається ненависть до українців — до тих, кого соймик ніби заступає. Ще на третого травня рівенський маґістрат дав 1000 золотих на дар „народови" . Не випадало соймикові не дати і то появляється там відповідне внесеннє. Зрозуміли це благородне внесення й Українці і ото один виступає „Треба дати, цеж на освіту народу. Коли маґістрат дав 1000, то соймик мусить дати 2.000. З того тисячу на „Мацеж школьну", а тисячу на „Просвіту" За вашу власть вам половину, а за наші гроші половину і нам". І сталося щось дивного. Попрікли внескодавця, а коли нарешті не вигоріло діло, то тіж самі зачинщики Поляки поставили внесення, щоби не давати на „дар" нічого. І не дали.

СТАРОРИМСЬКЕ МІСТО В ПІВДЕННІЙ СЕРБІЇ.

В південній Сербії відкопано старомакедонське місто Стобі. Розкопки зачали були ще Німці підчас світової війни, як окуповували Сербію. Вони натрапили тоді на двоповерхову базиліку і гарну мозаїку. Тепер іще відкопано старогрецький театр, з величезних бльоків і з білого мармуру. Промір театру виносить около 90 метрів. Відкопали і часть орхестри. Сама сцена є ще під землею. На сидженнях в театрі видно багато старогрецьких написів. Це доказує, що населення вживало грецької мови, а урядова мова була латинська. Над звалищами є попіл, що є доказом, що театр був знищений найправдоподібнійше 479 р., коли Теодорик Великий напав і зруйнував місто Стобі. Понад попелом є високі верстви землі, котра століттями хоронила звалища. Крім театру є инші звалища з християнської доби, коли Стобі на ново піднеслося було з руїни. З кінцем 5-го ст. будована є й згадана базиліка.

ПРОТЕСТ ЦЕРКОВНОГО КОНГРЕСУ ПРОТИ НЕПРИЛИЧНОЇ МОДИ.

Церковний конґрес у Клермон-Ферраді „Ля Семен реліґіез" запротестував проти цих людей, котрі приходять до церкви в убранні недостойнім християнина і що більше важаться приступити до престола. „Вже більше разів запримічено жінок, як до церкви входили з відслоненими грудьми, голими раменами, в прозорім убранню. Такі особи треба негайно усувати зі святого місця, щоби не викликали соблазни" — рішив конґрес. Конґрес взиває всіх вірних, щоби всіма силами помагали поборювати неприличну поганську моду. Про причастіє сказано: „Священник хай відкажеться без яких яких небудь пояснювань дати св. причастіє особі не відповідно задягнутій, хай лише прийде попри неї" Париський кард. митрополит Діоба вже більше разів гостро виступив проти неприличної моди.

ПРОФЕСОР СПІВУ ГР. М. ТУЧАПСЬКИЙ.

Помічником і співробітником по будуванню проф. Олександром Кошицем славного Укр. Нац. Хору, котрий в цьому році закінчив своє тріюмфальне двохрічне турне по Північній та Південній Америці був Проф. Гр. Тучапський. Родився він на Чигиринщині київського повіту і середню освіту одержав в Київській Семинарії. Свою вищу освіту музичну одержав в Петроградській Консерваторії, котру блескуче скінчив в 1908 році по клясі проф. Габеля. По скінченню Консерваторії співав, яко артист-баритон на оперових театрах ріжних городів України і Росії. Бажаючи поширити свої знання що до школи і методів співу проф. Тучапський поїхав до Італії де на протязі 3-х років студіював під керовництвом славетних італійських професорів Brogi (в Міляні) та Cotogni (в Риму). Повернувши з Італії заснував свою власну школу співу в Петрограді, а потім був запрошений як проф. співу до Вищого Музичного Інституту імени М. Лисенка в Київі який був осередком вищої музичної освіти для українського громадянства на Україні.

В 1918 році коли організувалася Державна Українська Республиканська Капеля для закордонної подорожі, музичний відділ при міністерстві освіти запросив проф. Тучапського на посаду професора співу до Капелі. Як помічник проф. О. Кошиця він приймав щиру участь в сформованню і підготовчій праці Укр. Нац. Хору, котрий на протязі 5 років своєї концертової подорожі по ріжним краям світа викликав подив всесвітніх музичних авторитетів бездоганністю виконання. Нині проф. Тучапський відчиняє свою школу співу в Studio 135 Carnegie Hall в New York. Проф. Кошиць і Тучапський сподіваються, що на будучий сезон їм вдасться знайти ангажамент на продовження хорової праці в Америці і відновивши Хор роспочати знов концерти Укр. Нац. Хору на користь імени українського народу.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Е. Г.: Це правда, що Ляхи солять нашою сілю і палять нашою нафтою та що вони гірші від Татар, бо лукавлять і брещуть перед світом, чого Татари ніколи не чинили. Татари були отверті вороги, а Ляхи є підступні брехуни, які уживали і уживають усяких підлих способів, щоби нас знищити, а рівночасно як собаки виляють хвостом перед другими державами, начеб були невинними ягнятами. Але нині вже не той час, щоб могли закрити правду. Їх безмірне лукавство вийде вже необавки наверх, а тоді Польща буде вилучена із ряду цивілізованих держав. Вона буде паршивою вівцею у сімї народів.

Поет, Дітройт, Миш.: „Спомин" і „Запевнення" не будемо друкувати. Думки здорові, але брак поезії, ритму і складу.

ВІД КОЛИ ЛЮДИ ПЮТЬ КАВУ?

В 1285. році турецький дервіш Гаджі Омер придумав як варити касу. І з цього часу насамперед призвичаїлися пити каву Турки. Щойно пізнійше кава поширилася і між иншими народами.

УНАМУНО ПРОРОКУЄ ПЕРЕВОРОТ В ЕСПАНІЇ.

Звісний еспанський вчений і професор університету в Саляманді, Дон Міґуель Унамуно вернув недавно зі заслання. В Парижі заявив, що в короткому часі сподіється перевороту в Еспнаії. Положення в Мадриті не певне. Диктатура засудженана смерть. Унамуно є думки, що незадовго треба сподіватися проголошення еспанської републики.

ЯК ВДЕРЖАТИ ХОЛОД В КІМНАТІ?

В комнатах положених до полудня, підчас горячих літних днів удержати холод можна ось так: Як лише встанеться рано з ліжка, повідчиняти всі вікна, горішні і долішні, щоби впустити свіжий раній воздух і щоби був продув. Коли вже сонце підійшло висше і зачинає світити у вікна, трбеа їх позачинювати і позамикати віконниці згл. поспускати ролети. Коли під полудне спека збільшилася, треба вікна звогчити при помочі густого ситка зимною водою. Повторяти це що якийсь час, а тоді маємо приємне парування. Двері, що є звернені до кухні, повинні бути зачинені, щоби не входило тепло з кухні. Коли соняшне проміння не падає вже більше на шиби і воздух уже трохи охолодився, знову повідчинювати. Коли можливо оставити і через ніч горішні вікна відчинені.

ІДОЛОПОКЛОННИКИ В РОСІЇ.

Париська ґазета „Журналь" звідомляє з Москви: В околиці Тічвіньска (150 км. від Петербурга) натрапили на небувале явище. Найшли там племя лісових мешканців, які почитають деревляного ідола „Мандруючого Миколу" як найвисше божество. Приносять йому в жертву кров звірят. Позаписували теж релігійні гимни, які співають підчас жертвенного торжества.

ПЕРШШУ КАВАРНЮ В ЕВРОПІ

відчинено у Відні 1683. року. Того року Турки облягали Відень, колиж їх побито і мусіли втікати, оставили богато мішків кави. Ту каву забрав оден Віденець і відчинив першу каварню. Віденці з цього часу дуже полюбили пити каву.

Влас Дорошевич

КОРИСТЬ ІЗ НАУКИ.

(Китайська казка).

Панував раз в Китаї цісар Тсан-Лі-О, хай остане ймення його в памяті людей, як довго істнує наша батьківщина! Він дуже цікавився науками, хоч сам знав ледви читати. Підписувати себе, казав усе кому иншому. Мандарини на його дворі вихісновували це дуже.

Але, що Тсан-Лі-О все таки цікавився науками, тому доставив собі раз питання:

— На віщо, до чорта, здалися науки?

І повелів усіх учених зібрати в один означений день, щоби відповіли прилюдно на це питання.

Бажання Сина Неба то закон для землі.

Перед дверми всіх університетів бубніли в великі бубни. Окличники оповіщали:

— Гей! ви, вчені! Примкніть ваші книжки й ідіть до Пекіна, щоби радости всесвіта нашому цісареві відповісти, на питання, яку властиво користь приносять ваші науки.

В означений час зібралися на великій площі перед палатою всі китайські вчені. Між ними були такі старезні старці, що несли їх на новилках. Одначе були молоді вчені, що подобали на старших, як найстарші дідугани. Видно було вчених, які держали голову так високо, що їх хребет зігнувся в зад і мало не зійшовся. Вони не могли в пошанівку поклонитися йому. Були тут теж люде, які визначили високою вченістю. Можна було побачити вчених із трьома й чотирома кулями на шапці. Було навіть кілька з пять кулями. Деякі мали павині пера з трома очима. Були вчені в зелених жупанах, а деякі навіть у жовтих.

Всі самособою носили окуляри. Бож окуляри то перша прикмета науки. Вчені все короткозорі.

Коли сонце вийшло з поза хмар і заблестіло на стільки окулярах, навіть сам цісар мусів примкнути очі.

— Як їх очі іскряться! — подумав він. — зовсім так, начеб ждали підвишки платні.

Цісар приглядався товпі, колиж побачив, що все було в порядку, сказав:

— В нашій невгаваючій печаливости за добро наших підданих постановили ми поставити ясно питання, навіщо є науки на світі. Довго вже є вони, тому михочемо знати: для якої цили? Тому відповіджте нам отверто і чесно, не скрито і не фалшиво: Навіщо є тут науки і яка з них користь? зачнемо від тебе!

При цьому вказав на дуже славного астронома й сказав:

— Я син неба, тому теж зачну від неба. Воно ялося для мене. Твоя наука є найвища, тому теж ти говори перший!

Славний астроном підійшов на перед, поклоновся стільки разів скільки вимагала етикета й сказав чемно:

— Коли якийсь дурень з якоїнебудь причини вечером виходить із своєї хати, то він наче не розумне звіря дивиться лише на землю перед ногами. Колиж він припадково кине зором і на небо, то бачить лише, що небо вкрите зорями, начеб захоріло віспою, инакше вчений астроном! Для нього зорі то слова і читає з неба як з отвореної книжки. Він знає чи треба сподіватися потопи, чи приплив і відплив буде великий чи малий, він знає, як сонце світитиме, чи сильно чи слабо. Ми взагалі розсліджуємо будуччину.

— Будуччину! Алеж то цікаве! — викликнув цісар. — Та скажи но ти мені: Що діється тепер у ту хвилинку, в Нанкінґу?

— Як мені це знати, світило всесвіта? — відповів астроном і поклонився покірно.

— А то не зле! — викликнув цісар.

— Будуччину знаєте ви, а не знаєте теперішности! Вам краще знатиб теперішність, як будуччину! То булоби кориснійше! Але будучину! Будучину! Твою науку вважаю найнепотрібніщою й найдурніщою! Слідуючий!

За астрономом стояв славний історик.

Він був такий вчений, що — як оповідали знав імення всіх Китайців, які жили коли небудь!

Він кинувся перед королем на землю й сказав:

„Взоре всіх чеснот, великий володарю, при боці, якого навіть я сам не можу покласти нікого з усієї історії Китаю. Моя наука певне не спричинить твого мудрого гніву, як наука мого попередника. Ми займаємося минувшиною. Студіюємо й засипусуємо всі похибки й помилки, навіть глупоти.

—То наука, яка дурням мусить бути до лиця! — викликнув цісар. — Отже кождий дурень може безкарно поповнити стільки дурниць, скільки йому завгодно. Потребує лише покликатись на нову науку: „Дурниці й похибки" — так може він сказати—поповнювано все. Глупе знання! Забірайся!... Слідуючий! Чим занимаєшся, й яка користь з твоєї науки?

Дріжучий вчений до якого звернене було це питаня, здавив своє схвильовання, як лише міг й сказав:

— Ми студіюємо державне право. розсліджуємо, як слід правити державою і які закони мусить мати, які права муситься признати мандаринам а які простолюдинові.

— Муситься! Муситься! — викликнув цісар. — Начеб то на світі все діялось так, як воно мусілоби йти! На світі ніколи ніщо не діється так, як мусілоби йти. Ваша наука може кождому піддати думку, нехотячи порівнювати це, що є, з тим що мусілоби бути — і він усе буде невдоволений. Твоя наука дуже шкідна! Геть з моїх очий! Геть! Гей, ти, там, що скажеш ти?

Це питання було звернене до славного лікаря.

— Користь із нашої науки — відповів він раз ураз кланяючись — признають усі. Студіюємо прикмети зілля і розсліджуємо, чи можна з них робити екстракти, порошки або бальзами. Збираємо корінці й поучаємо, які їх части можна зужиткувати. Сушимо молоді, ще мягонькі роги оленя, товчемо їх і робимо зцьоговідвар, густий наче клей, а цілющий начевесняний сік. Він наче чародійною паличкою, проганяє всі терпіння й недомагання. Здоровий чоловік самособою не потребує нашого знаня. Та коли він не бережеться і захоріє — тоді ми помагаємо йому.

— Коли він не бережеться! А власне він повинен берегтися! — сказав цісар лагідніще як досі, але все ще таки гнівно — Ви утверджуєте лише людей у їх легкодушности. Я дійсно не розумію, яка користь із усіх ваших наук.

Звернувся до Му-Сі, дуже славного і великого поета, що жив у його часах. І приказав цісар:

— Поясни яка користь із наук!

Му-Сі підійшов наперед і сказав осміхаючись:

— Один із твоїх предків син неба, мав чудово гарний огород. Росли там такі гарні, пахучі квіти, що прилітали не лише бжоли з усіх усюдів, але й люде милю й більше ставали перед садом, втягали воздух і говорили:

— Певно нині відчинені райські двері.

До цього саду дісталася раз корова. Коли побачила, що з землі виростали ріжні дивні річи, почала зїдати квіти. Хотіла проковтнути рожу, але оставила її, бо вколола собі язика да крови. Потім почала зритати з грядок лілії, скубала рецеду, левконії, брала ясмин у рот і назад усе виплювала.

— То зовсім не має смаку! — казала корова. — Я, дійсне не розумію, чому люде плекають цвіти! На мою думку, сине неба корова радше не повинна була собі ставити таке питання.

Тут цісар розсердився вельми сказав:

— Відрубайте йому голову!

Кати, як стій там на місці сідрубали Му-Сі голову.

Переклав **Мих. Ценевенко.**

В. Будзиновський.

НА ТРОПІ ПРОПАВШОГО

ІСТОРИЧНЕ ОПОВІДАННЄ.

Свобідно за Майом.

(4)

Ви мабуть застрілили собаку? — Сивенький спитав, сміючися. — З вас але стрілець! Замість зьвіра, з котрого товариство малоби печеню, ви, робите діру в грішнім тілі слуги Місаха, або вбиваєте власну собаку...

Що я пострілив Садука, самі знаєте, був Божий палець. Тепер я застрілив, не собаку, а козу, до котрої стріляв.

Деж вона? Де хорт?

Коза лежить там, де впала. Хорт біля неї і... біля якогось такого зьвіра, якого еще не бачив, про якого ні чув, ні читав. Є аж три штуки. Три кулі як людські лови. Лежать нерухомо. Як би не то, що одна застогнала, я гадавби, що то відрубані людські голови. Саме в хвили, коли впала застрілена мною коза, пару кроків за нею щось застогнало. Я глянув туди і побачив ті три кулі. Хорт жалісно заскаволіві наїжився. Кажу йому, „бери!", а він не знаючи, що се за біда, я пару кроків відступив. Також не підступав близще. Прибіг сюди... Ви радьте, що робити.

Підемо подивитися, — Сивенький сказав. — Ведіть!

Може би ще хто пішов? Бог знає, що то за мара.

За Ліндсаем пішли Сивенький, Василь і Юрко. Всі з рушницями готовими до вистрілу, з ножами в зубах.

Коли підходили до місця, побачили, що хорт завзято порпає і викидає землю.

То люди закопані в землю! вихопилося з чотирех уст, коли станули на місци.

Не диво, що я з далека не цілком пізнав, що се таке, — промовив Ліндсай. — Вони так напухлі, що очей не видко.

Їх так мухи покусали, — замітив Сивенький. — Біжи Василю до ріки і принеси в шапці води. Ти Юрку йди до нашого леговища по горівку. Нехай також Нуман прийде сюди. Возьміть по горшкови щоби зручнійше було землю відкидати.

Ковтюк і Немова відійшли. Сивенький і Ліндсай взялися до роботи, котру вже зачав був хорт. Ножами розрушували землю і вигортали пригорщами. По хвили надбіг Василь з повною шапкою води. Сивенький брав воду пригорщами і вливав в уста закопаних. Не легка була то робота, але все таки вода бодай краплями зайшла до уст, пробралася до горла і далі. Решту води Сивенький виляв на голови нещасливих. Застогнав один, за ним другий, третий. Немова прийшов з горівкою. Сивенький вляв кождому по пару крапель в уста. Вони стали йойкати. Котюк носив далі воду. Коли притулив до їх уст, вони сербали жадно. Решту води виливав на них. Закопані очуняли, але ще не могли говорити. Ціле товариство стало ножами випорпувати землю, та вигортати її горшками і руками. Пес також порпав. Нарешті повитягали нещасливців, занесли їх над ріку і розлягли і зливали водою. Вони порозплющували очи і тупо гляділи на своїх спасителів.

Хто ви? — Сивенький спитав.

Асахад. — відповів один. Більше не годен був промовити. Асахад? Ви Татари з Асахаду? з орди Ор-бея?

Так, — Татарин відповів.

Хто вас в копав у землю?

Татарин не відповідав лиш застогнав.

Вони знесилені. Мабуть довго були у землі. Їх треба підгодувати, то скоро очуняють.

Нуман розклав огонь, З кози вбитої Ліндсаем вирізав кусень мяса, вкинув в горщок з водою і поставив на огни. Другий кусень мяса шкварив на рожні. Юшка скоро була готова. Сивенький дав татарам насамперед юшки, потому по пів чарочки горівки і по кусникови мяса. Вони віджили і один з них, Шамай став розказувати.

Ерзерумський валі, великий душман знущається над народом і лупить величезні податки. Найбільше завзявся на нашу орду. Всякими драчками вже зруйнував нас. На добавок, майже все те, що витисне з бідного народу, будь то би для султана, задержує для себе. До скарбу султана висилає дуже мало, звиняючися тим, що народ бідний і не годен дати більше. Ми чули, що анґорський валі справедливий чоловік, та що в Стамбулі не глухі на те, що він каже. Отже наш бей вислав нас до валього в Анґорі з просьбою, щоби в Стамбулі вступився за нами. Ми гадали, що як він султанови, або хоч лише великому везирови перекаже се, що ми йому розкажемо про нашого валього, нашого суддю і наших грабіжників, то нам пришлють инщого, справедливійшого валього. Нашим нещастем було се, що ми мали добрі коні і вели дарунок для султана від нашої орди — коня, якого стайня падишаха безпечного ще не мала. Ми вели білого біліського араба, щоби його передати султанови руками анґорського валього. Скортіло нас їхати коротшою дорогою, попри аул Курдів, добрими кіньми пів днини дороги відси. Хоч ми попри аул їхали в ночи, Курди перейняли нас. Коні забрали, нас завели сюди і закопали. Сюди ніколи ніхто не заходить, отже Курди гадали, що нас ніхто не знайде і не витягне з землі.

Мене дивує, що Курди не вбили вас, — Сивенький замітив.

Ми билися з ними і вбили чотирох Курдів. Отже вони пімстилися так, щоби ми конали в страшних муках з голоду спраги і заїджені комахами.... Що ви за люди і куди вас Бог веде?

Сивенький не хотів сказати всього, отже відповів:

В нащім товаристві люди ріжної віри. Ми їдемо з Анґори — саме до вашого бея.

З Анґори до Орбея?— крикнули всі Татари. — Може від валього? — спитав Шамай. — Може ви на провіди... про господарку нашого валього?

Ми були у валього в Анґорі, але і їдемо до вас не на його приказ. Маємо власну орудку.

До Орбея справив нас Місах мурза.

Мурза Місах? Син покійного бея наших сусідів. До нас зайшла була чутка, що він поїхав до Адани, щоби морем втечи. з царства падишаха. Його стрий і теперішний бей його орди пустився був здоганяти його, але Місах таки втік. Всі гадають, що він таки пробрався до Адани і втік на море. Тепер чую, що він в Анґорі.

Він в Анґорі, під опікою анґорського валього.

Коли так, то нам вже нічого їхати до Анґори. Місах приятель нашого бея. Він ворог ерзерумського валього і добре знає всі його практики і всі його злочини. Він все те розкаже мабуть вже й розказав анґорському вальому. Незабаром покажеся, чи він справді має в Стамбулі таку силу, про яку в нас говорять... чи скрутить вязи нашому вальому....

Татарам сила вернула на стілько, що вони хоч поволи, але таки о власних силах зайшли до леговища товариства, в котрім лишився був один отець Климентій. Всі три сказали, що голодні, бо по кількох днях посту дієтали замало мяса.

(Дальше буде).

МОЛОДІ РОБІНЗОНИ.

З Франції пустилися в подорож по світі два молоді хлопці: Лев Бок, 15-літній син аптикаря і Раймонд Верніє 13-літній син сенатора й адвоката. Французька поліція розіслала за обома стежні листи, бо батьки пошукують їх і призначили величезні нагороди для того, хто їх пришле до дому. Цікаво є як і куди вони подорожували. Про це вже поліція має вістки. Пройшли: Еспанію, Анґлію, Шотляндію, Норвеґію, Німеччину, Австрію. По зізнанням одного Віденця, оба хлопці відїхали з Відня до Югославії. Ріжно жили на подорожі: заробляли ношеннем клунків мили посуду в ресторанах і на кораблях, або як учасники в спортових перегонах. Так прм. малий Бок заробив у Франкфірті над Меном сто тисяч зол. марок за смілий скок із дзюба корабля у воду, де відбувалися пливацькі змагання. У Відні запізналися з вище згаданим Віденцем і говорили йому, що їдуть у Югославію, а відтам до Туреччини.

ОРГАНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ СИЛ ДЛЯ ПОБОРЮВАНЯ НЕГРАМОТНОСТИ.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРУКЛИН, ГРІНПОЙНТ, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх членів, що другий з ряду місячний мітинг відбудеться дня 20. вересня то є в суботу о 7. год. вечером. Проситься всіх членів прибути і вирівнати свої вкладки. Також проситься членів, щоби кождий припровадив нового чового члена до Товариства і до У. Н. Союза. Взиваємо Вас, українські робітники з Грінпойнт, щоби хто ще не є членом Укр. Нар. Союза, най зголошується на мітинг по аплікації, а буде радо обслуженний. Мітинг відбудеться при 177 Green St. у Тов. Пясецького. Також будемо закладати відділ Молодечого Союза, тож просимо членів, котрі хотять свої діти забезпечити, нехай зголосяться по аплікації до секретаря, при 196 Huron St. — Василь Сенишин, секр.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Дмитрія, від. 288, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальний мітинг відбудеться дня 20. вересня с. р. точно о годині 1-ій пополудни в гали українській на Карбон улици. Проситься всіх членів ятитися на сей мітинг, бо есть важні справи до полагодження. Члени котрі довгують нехай вирівнають свою залеглість, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — М. Грегораш, предс.; Вас. Могильський, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Богд. Хмельницького, від. 22, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітинг відбудеся в суботу, 20. вересня 1924, о год. 7.00 вечером під ч. 162 Норт 5-та ул. Пригадуеся членам, щоб приходили точно на мітинг. Проситься прибути і вирівнати свої місячні вкладки. Єсть дуже важні справи до полагодження. Ви знаете Товариші, що ми не маємо агентів в Тов. ані фондів на агентів, щоби колектували ваші вкладки. Кождий член обовязково має принести вкладку на мітинг. На мітингу будесь приниматн нових членів до Тов. і до У. Н. Союза а таксамо дітий до Молодечого Союза. У. Н. Союз есть найпевнійша організація в Америці отож пригадую нашим ґрінпойнтським Українцям, щоби неробили жадних роздорів, партій і не слухали жадних злих духів, як до сего часу, та най записуються громадно до Тов. Богдана Хмельницького і У. Н. Союза. Єднаймося, братя, всі враз дальше. Неявившийся член підлягає карі 50 ц., а урядник 1.00 дол., яка не буде дарована. — Мих. Баглай, предс.; Мих. Більський, секр.; Іван Кравчук, кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу дня 20. вересня с. р. точно о годині 7.30 вечером в Укр. Нар. Домі, 217-19 Іст 6-та ул. Ню Йорк. На зборах будуть важні справи до полагодження. Проситься членів, щоби явилися на зборах а не занедбували правила своєї організації. Присутність кождого члена єсть пожадана. — Ів. Солтис предс.; Ник. Марків, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Т-во Подільська Січ, від. 8, подає до відома всім своїм членам, що місячний мітинг буде в неділю, 20-го вересня о годині 4. по обіді в церковній гали при Честнот ул. Припоминаєсь сим членам що довгують по два місяці до Союза і Тов., аби свій довг вирівнали, бо то неможливо, щоби оден за другого платив, одні довгують по два і три місяці, а другі все регулярно платять. Член котрий не платить за оден місяць, мусить повідомити уряд згаданого Т-ва що заплатить на другий місяць; коли то не зробить, то буде суспендований. Мусимо іти після статута У. Н. С. і Тов. Причина та, що наше Т-во стратило з каси коло 30 долярів, котрі заплатило за довгуючі члени а ті потому перестали бути членами У. Н. С. і нашого Т-ва, і тепер Т-во має заплачено коло 50 дол. за довгуючі члени. Най кождий явиться на мітингу; неприсутний буде караний після ухвали. — В. Мандзій, предс.; С. Пилипишин, секр.

НАРИСТАВН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 105, повідомляє, що четвертьрічний мітинг товариства відбудесь о 3 годині попол. в неділю, 21. вересня в гали Української Громади, під ч. 2051 улиця Рован. Суть важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник $1.00. — Павло Чорний, предс.; С. Слободзян, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудесь о 3. годині пополудни в неділю дня 21. вересня в гали Укр. Нар. Дому під ч. 6177 Гленмор Еве. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. — Ю. Блінар, пр.; О. Турінець.

СТ. ЛУИС, МО. Бр. св. Вол. Великого, від. 179, повідомляє, що триквартальний мітинг відбудесь о 1. годині попол. в неділю, 21. вересня в гали Нар. Дому під ч. 1523 Hickory St. На порядку нарад важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить 25 цнт., а урядник 50 цнт. кари. — Мих. Паращак, предс.; Т. Шпить, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239, повідомляє своїх членів, що мітинг відбудеться у неділю, дня 21. вересня, зараз по Службі Божій у гали Тов. У. А. Горожан, під ч. 847 Н. Френклин ул. Єсть конечність щоб кождий член явився на сім мітингу як оден, бо суть дуже важні справи до полагодження. Також повинностю є кождого члена приєднати по одному новому членови до У. Н. Союза і Бр. Будесь приймати після статута. Незабувайте, що У. Н. Союз є один наш батько, котрий отирає слези нашим дітям і помагає нам самим в гіркій і тяжкій недоли. — Ів. Хмелик, предс.; А. Тоганчин, кас.; Ів. Писючко, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Відділ 86 У. Н. Союза буде мати місячні збори в неділю 21. вересня 1924. Проситься усіх членів, щоби прийшли і вирівнали свій довг, бо в противнім разі утратять право до Бр. і до У. Н. С. — Гр. Костик, предс.; Мих. Пацук, секр.

ДЕСЛОДЖ, МО. Бр. св. О. Николая, від. 225, повідомляє всіх своїх місцевих членів, що триквартальний мітинг відбудеся о годині 1. попол. в неділю 21. вересня на гали церковній. Проситься усіх членів явитися, бо є дуже справ до полагодження. Коли член не явиться на мітингу, підпадає карі 50 цнт., а урядник 1.00. Хто ще не є членом У. Н. Союза прошу прийти і вписатися, бо щоб не було запізно. — Гр. Павлюк, предс.; Стефан Татин, секр.

ВІЛКС БАРРЕ, ПА. Бр. св. Івана Крест., від. 223, повідомляє свої хчленів, що дня 21. вересня відбудеться триквартальний мітинг зараз по Сл. Божій в гали церковній під ч. 635 N. Rover St. На порядку нарад буде справоздання секр., кас. і контр. комісії. Проситься, щоби всі прибули на означений час. Неявившийся член заплатить кару після статута. — С. Фещак, предс.; Гр. Гулька, секр.

ЛИТЛ ФАЛС, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 330, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться 21. вересня 1924 в неділю о 2 год. попол. Проситься кождого члена прибути на мітинг позаяк маєм важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить 1 дол., а урядник 2 дол. кари. Повідомляєсь членів, що тепер мітинги будуть відбуватися в гали Івана Конікевича на Енн ст. під ч. 409. — Р. Кленик, предс.; Т. Стрнек, секр.; С. Білоус, кас.

ДІТРОЙТ, МИШ. Тов. св. О. Николая, від. 175, повідомляє, що звичайний мітинг відбудесь о 1. год. пополудни в неділю, 21. вересня в гали парафіяльній при Клипер і Едвард ул. На порядку нарад: де мають бути ульоковані бр. гроші, чи в банку українськім чи в американськім. Присутність кождого члена конечна. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Й. Масляк, предс.; В. Бартош, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 127, повідомляє членів місцевих і позамісцевих, що збори відбудуться в неділю 21. вересня в гали церковній зараз по Службі Божій. Важні справи до порішення. Неявивші ся підлягають карі. — Андр. Грех. гол.; Павло Володка. секр.

ІРІ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 40, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітинг відбудеться в неділю, 21. вересня о 3. годині попол. в гали під ч. 908 Гес Евню. Кождий член має явитися на означений час бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член на мітингу заплатить кари 50 цнт, а урядник 1 дол. — В. Юрцан, предс.; В. Томс, Касієр; В. Гаврилів, секр.

ІСТ ЮНҐСТАВН, О. Тов. Сокіл, від. 218, повідомляє своїх членів і членкинь, що триквартальний мітинг відбудеся в неділю, 21. вересня в гали Таліянській при дванайцятій улици о 2. годині попол. Проситься всіх членів і членкинь, щоб явилися на мітинг і вирівнали свої вкладки. Неявившийся член заплатить 50 ц. а урядник 1.00 кари. — Іван Клюс, предс.; Іван Ярема, кас.; Мих. Сорока, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Б. Хемельницького, від. 137, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих ,що триквартальний мітинг відбудеся в неділю, дня 21. вересня о годині 2. попол. в гали парафіяльній, четверта ул. Проситься всіх членів явитись на висше згаданий мітинг як і також привести на галю хоч по одному здоровому членови. На тім мітингу будуть важні справи до полагодження. Довгуючі члени як до Тов. так і до У. Н. Союза повинні виповнити свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з членства. Неявившийся член на мітингу буде караний після ухвали річних зборів. — І. Милимук, предс.; І. Крочак, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. ім. Ів. Франка, від. 83, що мітинг відбудеся дня 21. вересня о 1. годині сполудня. Кождий повинен вирівнати свої вкладки. Будемо принимати до Тов. і У. Н. Союза. — Роман Карбівник, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Уряд Тов. Запорожської Січи, від. 342, пошукує своїх членів Михаїла Дзядика і Теодора Кузмінського. Михаїл Дзядик має перебувати у Rahway, N. J., а Теодор Кузмінський у Elizabeth, N. J. Прошу подати свої адреси до висше згаданого уряду на адресу: John Markowich, 23 Leick Ave., Carteret, N. J.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Т-ва ім. Т. Шевченка, від. 42, що звичайний мітинг відбудеться дня 21. с. м., о 2-гій год. попол. під ч. 237 Hope Ave., Пасейк, Н. Дж. Проситься всіх членів явитись на мітинг, бо суть важні справи до полагодження. — Т. Скоробогатий, предс.; О. Свитак, секр.

ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКИЙ У ЧЕРНИГОВІ

Чернигів і його культурно-історичні цінности. — Організація дослідів. — Справа організації. — Неврожай і розвіяні надії культурного підйому.

Проф. М. Грушевський пише в листі до одного зі своїх віденських приятелів:

Зробив я цього місяця (липня) екскурсію до Чернигова — дуже приємну, хоч кінець кінцем мусів утікати, бо з кожним днем прибувало ріжної роботи — живої і цікавої, на котру у мене не ставало часу.

Колись завзятий і небезпечний конкурент Київа, Чернигів давно затих і став „пригородом" Київа, його невеличкою але цінною і цікавою філією в українськім життї. Найменше з ґуберніяльних міст України воно рахує щось понад 30 тисяч мешканців, але повне дорогоцінних памяток, споминів і важних наукових матеріялів.

Це українська Равенна, де дорогоцінні памятки, музеї і архіви тихо спочивають серед тихих провінціональних уличок, садків і лугів, привітно витаючи заїзжого гостя — бо звичайно занадто мало тішаться увагою місцевої людности. Як і тій справжній Равенні це надає йому незвичайний чар.

Від минулого року наукове життя в ньому дуже оживилося, притягло загальну увагу до нього, його памяток і наукових скарбів. Місцева адміністрація дала торік досить значні кошти на наукове дослідження собора Спаса — найстаршої будови княжої доби — і це дослідження котрого ніяк не можна було добитись за царських часів, дало дуже інтересні висліди (викрито між иншими дуже цінну фреску — останок старої росписи і под.). Цього часу розвіди ідуть в Єлецькім монастирі, цікавій памятці романських західних впливів, мабуть XII. а може початок XII., що нагадує, колишні звязки Чернигова з Галичиною. Чимало робиться для уратування і упорядкування музейних і архівальних збірок, які вийшли ціло з цих бурхливих років. В цім ... кім Чернигові тепер пять чималих і дуже цінних музеїв, які — колиб злучити разом, то вониб дали великий і гарний образ життя північної України. Архівні збірки містять багато цінного. Я з великою приємностю обходив їх, брав участь в зібраннях історично-архівальних ґуртків, оглядав сучасний стан істнуючих будівель. (Єдина в своїм роді памятка — т. зв. Мазепин дім, стара полкова канцелярія, заховалась і тепер дуже гарно). Але найбільшу несподіванку дала оригінальна і тепер едина в своїм роді будова революційної доби, це новий печерський монастир, виконаний руками сільських прочан, під проводом „затворника" бувшого матроса, і незвичайно цікаво розписаний на народні мотиви змішані з візантійськими тими-ж прочанами. Вийшов твір нового українського візантійського мистецтва, в загальній мірі народнього.

Та головним завданням моєї екскусії було — заінтересувати культурних робітників Чернигівщини, які працюють на селах, збиранням етнографічного матеріялу. Цього місяця в Чернигові відбувались педагогічні курси для інструкторів народнього шкільництва, що представляли провідний елемент народнього учительства (котрих на Чернигівщині рахується 4 тисячі).

Місцевий інститут краєзнавства зібрав прилюдні збори, на котрих я міг звернутись до курсантів з рефератом у цій справі. Але на перші збори публика посунула такою масою, що властиво унеможливила це завдання. Завідатель народньої освіти навіть звернувся до поліції, щоб вона закрила збори, бо вони мовляв перетворились в політичну маніфестацію на честь Грушевського; присутні члени Ґуберніяльного Виконавчого Комітету заявили, що збори мають чисто наукову ціль, і вони відбулись до кінця. Але серед натовпу і гамору публики, котра справді тепло мене привитала, мій реферат майже пропав. Для цеї справи було скликано кілька поменших конференцій, і потім я ще мав змогу зробити інструкторський виклад в закритій авдиторії тихже курсів.

По викладі була винесена постанова, яка рекомендувала учителям займатися збиранням етнографічного матеріялу і понад 70 курсистів зголосилось на кореспондентів новоснованих комісій Академії—примітивної культури та її відгомонів в українськім побуті і фольклорі, і комісії історичної пісенщини, що ставить своїм черговим завданням обслідування репертуару співаків-префесіоналістів: лірників, кобзарів, старців.

Щире заінтересування справою дійсно було помічено, і я з цього боку чую себе задоволеним. В межичасі відвідував старих знайомих розпитуючись про біжуче життя. Найбільш актуальне питання — це термін для українізації, поставлений торік: до 1. серпня ц. р. мали всі служащі радянських установ настільки присвоїти собі українську мову, щоб могли перейти на українське діловодство. Протягом цього року велись курси українознавства на це витрачено чималі (а при нинішній бідности державного скарбу українських інтелігентів поставлено було на цю роботу і вони мали цілий рік заробіток; служащих поділено на кілька черг, які одна за другою переходили практичну науку української мови і складати іспит. Розуміється, не всі пройшли, але всі поскладали ці іспити, і далеко не всі справді присвоїли собі дійсне знання.

Помічається три категорії: одні дійсно серіозно підучились української мови, деякі навіть війшли в смак її, заінтересувались українським письменством, переконались в його вартости, — може їх небото, але таки є, я сам стрічав їх.

Инші, тих мабудь найбільше, дещо собі присвоїли, для іспиту, але наскільки лише можна — держаться далі російської мови. Треті — помічається між впливовими партійними робітниками та цінними для уряду „сценами" (спеціялістами), котрі знають, що служба їм в кожнім разі знайдеться — вони заявляють, що на Україні не лишаться і переїдуть кудись до инших країв.

От чи буде уряд дійсно забирати таких з України і заступати Українцями, це й питання, яке цікавить богатьох.

Як найновійша признака урядових настроїв в цій справі була принята в київських кругах вступна промова нового ректора бувшого університету (теперішнього ІНО-інституту народньої освіти). Він в своїй промові заявив, що сподівався застати в сім ІНО одну лінію — українську, а тим часом переконався, що Українці тут навіть не становлять більшости „супроти инших елементів". Вважає такий стан річей недопустимим.

Так передавано цю промову приняту в українських кругах, близьких до ІНО, з певним вдоволенням.

На осінь взагалі сподівались значного поліпшення обставин. З урядових кругів обіцювано кращі платні, кращі дотації для наукових установ, видавництв і т. п. Але від двох — трох тижнів, коли вирисувався вповні образ сильного неврожаю, ці обіцянки затихли і надії потахли.

Наступаючий шкільний рік заповідається невесело. Вся увага знов мусить бути звернена на прогодування неврожайних місць, а культурні справи відійдуть на другий плян...